VENDIM
Nr. 9, datë 4.3.2025

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Ilir Toska	anëtar;
Genti Ibrahimi	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Sandër Beci	anëtar,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 4.3.2025, mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve kërkesën nr. 23 (Sh) 2024 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUESE: Shoqata "Dëshmitarët e Jehovait në Shqipëri", përfaqësuar nga presidenti Arben Vasili.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Këshilli i Ministrave, përfaqësuar nga Sekretari i Përgjithshëm Engjëll Agaçi.

Avokatura e Shtetit, përfaqësuar me autorizim nga Valbona Legisi dhe Irma Qosja.

Komiteti Shtetëror për Kultet, në mungesë.

OBJEKTI: Konstatimi i cenimit të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i refuzimit nga institucionet shtetërore dhe gjyqësore të trajtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm.

Konstatimi i mungesës së mjeteve juridike efektive për përmbushjen e të drejtave sipas Konventës Evropiane dhe të drejtave kushtetuese të subjektit kërkues.

Konstatimi i cenimit të së drejtës kushtetuese të lirisë së mendimit, ndërgjegjes e fesë, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit.

Rivendosja e këtyre të drejtave kushtetuese të shkelura si pasojë e veprimeve dhe mosveprimeve të organeve të pushtetit ekzekutiv dhe gjyqësor, në mungesë të mjeteve juridike efektive për rivendosjen e të drejtave kushtetuese të cenuara.

BAZA LIGJORE: Nenet 10, 18, 24, 42, pika 2, 46, 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja i, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); nenet 6, 9, 11, 13 dhe 14, si dhe neni 1, i Protokollit nr. 1 dhe neni 1, i Protokollit nr. 12, të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); nenet 18, 22, 26 dhe 27, të "Pakti ndërkombëtar për të drejtat civile dhe politike", ratifikuar nga Republika e Shqipërisë me ligjin nr. 7510, datë 8.8.1991 *(Pakti)*; nenet 49, pika 3, shkronja "e", 50, pika 4, 71 dhe 71/a, të ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sandër Beci, mori në shqyrtim parashtrimet me shkrim të kërkueses, e cila ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, Këshillit të Ministrave dhe Avokaturës së Shtetit, që kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e prapësimeve me shkrim të subjektit të interesuar, Komitetit Shtetëror për Kultet, mungesën e mendimit me shkrim nga Avokati i Popullit, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I
Rrethanat e çështjes

1. Shoqata "Dëshmitarët e Jehovait në Shqipëri" (*kërkuesja*) është person juridik privat i regjistruar sipas legjislacionit shqiptar, në formën juridike të shoqatës dhe gëzon statusin e organizatës jofitimprurëse. Qëllimi i veprimtarisë së kërkueses lidhet me shpërndarjen e njohurive fetare.

2. Kërkuesja referon se nga viti 2018 e deri në vitin 2021 ka mbajtur një korrespondencë të vazhdueshme me Kryeministrinë dhe Komitetin Shqiptar të Kulteve *(KSHK),* ku ka kërkuar vazhdimisht lidhjen e një marrëveshjeje midis Kryeministrisë dhe vetë asaj, sipas përcaktimeve të nenit 10, pika 5, të Kushtetutës, me qëllim njohjen e komunitetit fetar të dëshmitarëve të Jehovait si "bashkësi fetare" në Republikën e Shqipërisë. Duke qenë se nuk ka pasur një përgjigjeje konkrete lidhur me thelbin e kërkesave të kërkueses, kjo e fundit i është drejtuar me ankesë Avokatit të Popullit, i cili, në përfundim të hetimit administrativ, ka rekomanduar që Kryeministria dhe KSHK-ja të garantonin të drejtën e kërkueses. Në përgjigje të kësaj, me shkresën nr. 6563, datë 20.1.2021, Kryeministria ka njoftuar Avokatin e Popullit dhe për dijeni KSHK-në dhe kërkuesen se nga ana e saj nuk ka pasur një kërkesë formale për fillimin e një procedure administrative lidhur me kërkesat e kësaj të fundit.

3. Në vijim, sipas kërkueses, në datën 12.3.2021, përmes shërbimit postar, ajo i ka dërguar Këshillit të Ministrave një kërkesë zyrtare për fillimin e procedurave për lidhjen e një marrëveshjeje mes palëve për njohjen e komunitetit fetar të Dëshmitarëve të Jehovait si "bashkësi fetare" në Republikën e Shqipërisë. Ndërkohë, në datën 22.6.2021, në mungesë të një përgjigjeje, kërkuesja i është drejtuar Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë me padi me objekt detyrimin e organit publik për të kthyer një përgjigje për kërkesën e datës 12.3.2021, saktësimin e detyrimit të organit publik që të marrë parasysh detyrimet që burojnë nga Kushtetuta, KEDNJ-ja dhe Pakti për trajtim të barabartë, të paanshëm dhe të drejtë të kërkesës, si dhe detyrimin e organit publik për të lidhur një marrëveshje me kërkuesen sipas parashikimeve të nenit 10, pika 5, të Kushtetutës, e nevojshme për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të saj, brenda një afati që do të konsiderohet i arsyeshëm nga gjykata.

4. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Tiranë, me vendimin nr. 3377, datë 1.12.2021, ka vendosur rrëzimin e një pjese të padisë dhe pushimin e gjykimit sa i përket kërkimit për detyrimin e organit publik për të lidhur një marrëveshje me kërkuesen. Ajo gjykatë ka argumentuar se lidhur me detyrimin për kthimin e një përgjigjeje nga organi publik, nuk rezulton e provuar që shkresa të jetë administruar pranë protokollit të këtij organi. Gjithashtu, për kërkimin tjetër, ajo gjykatë ka argumentuar se e drejta e pretenduar nga kërkuesja buron drejtpërdrejt nga Kushtetuta dhe jo nga marrëdhëniet juridiko-civile, ndaj pala e paditur nuk kishte legjitimim pasiv për t'u thirrur në gjykim e për rrjedhojë padia konsiderohet si një padi që nuk mund të ngrihej referuar nenit 299 të Kodit të Procedurës Civile *(KPC)* dhe nenit 50, shkronja "d", të ligjit nr. 49, datë 3.5.2012, "Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative", të ndryshuar *(ligji nr. 49/2012).* Gjithashtu, në këtë gjykim ka paraqitur "*amicus curiae*" edhe Avokati i Popullit, i cili ka mbajtur të njëjtin qëndrim si në hetimin administrativ. Ndaj këtij vendimi ka ushtruar ankim kërkuesja.

5. Aktualisht çështja objekt i ankimit kushtetues ndodhet pranë Gjykatës Administrative të Apelit në pritje të gjykimit me numër regjistri themeltar nr. 17125, regjistruar me nr. 31138-01804-86-2022 sistemi, datë 31.5.2022. Në datën 4.1.2024 kërkuesja ka paraqitur kërkesë pranë asaj gjykate për përshpejtimin e gjykimit të çështjes, drejtuar relatorit të çështjes, referuar nenit 460, pika 3, të KPC-së, kërkesë që nuk është marrë parasysh. Në datën 9.2.2024 kërkuesja i është drejtuar Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë me kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të procesit të saj administrativ.

6. Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë, pasi ka marrë informacion nga gjyqtarja relatore në Gjykatën Administrative të Apelit, lidhur me ngarkesën e kësaj të fundit (e cila kishte 2450 çështje në gjykim dhe gjykonte rreth 30 çështje në muaj), me vendimin nr. 00-2024-1360, datë 4.4.2024, në dhomën e këshillimit, ka vendosur rrëzimin e kërkesës së kërkueses, me arsyetimin se Gjykata Administrative e Apelit gjendet në pamundësi objektive për ta marrë në shqyrtim këtë kërkesë për shkak të ngarkesës së madhe që ajo gjykatë ka. Gjithashtu, Gjykata e Lartë ka argumentuar se nëse ajo do të shqyrtonte të gjitha çështjet që u ka kaluar afati në apel, duke urdhëruar përshpejtimin e tyre, kjo situatë do të krijonte situatën absurde të marrjes së një vendimi të pazbatueshëm objektivisht.

7. Në datën 19.7.2024, kërkuesja ka paraqitur ankim kushtetues individual në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), sipas objektit të tij, i cili, pasi është plotësuar sipas kërkesave të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 29.7.2024. Kolegji i Gjykatës në datën 7.10.2024, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare në bazë të dokumenteve.

II
Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

8. ***Kërkuesja*****,** në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar cenimin e:

8.1. Së drejtës për proces të rregullt ligjor, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës në aspektet e mëposhtme:

8.1.1. Parimit të paanshmërisë, pasi gjyqtarja A. A. që ka dhënë vendimin e rrëzimit të kërkesëpadisë në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, ka qenë edhe pjesë e Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë që ka rrëzuar kërkesën për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm gjykuar pranë kësaj gjykate.

8.1.2. Së drejtës për gjykimin e çështjes brenda një afati të arsyeshëm, pasi autoritetet shtetërore për vite me radhë nuk kanë trajtuar kërkesat e ligjshme të saj, për çështjen, si dhe nuk i kanë kthyer përgjigje, duke mos bashkëpunuar për kërkesat e vazhdueshme. Për sa u takon autoriteteve gjyqësore, konkretisht Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka vendosur në kundërshtim me praktikën e konsoliduar të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut *(GJEDNJ),* duke mos e pranuar kërkesën e saj për konstatimin e cenimit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, ndërkohë që çështja është në pritje të gjykimit në Gjykatën Administrative të Apelit për më shumë se dy vjet dhe kanë kaluar rreth tre vjet e gjysmë nga nisja e procedurave gjyqësore.

8.2. Së drejtës për mjete juridike efektive për përmbushjen e të drejtave sipas KEDNJ-së dhe të drejtave kushtetuese të subjektit kërkues, pasi aktualisht në Republikën e Shqipërisë nuk ekziston një kuadër ligjor specifik që të rregullojë mënyrën se si një komunitet fetar mund të nënshkruajë marrëveshje me Këshillin e Ministrave (referuar pikës 5 të nenit 10 të Kushtetutës) për t'u kategorizuar "bashkësi fetare" dhe për të përfituar benefitet e dhëna nga ligji nr. 10140, datë 15.5.2009, "Për financimin nga buxheti i shtetit të bashkësive fetare që kanë nënshkruar marrëveshje me Këshillin e Ministrave" *(ligji nr. 10140/2009)*. Gjithashtu edhe pse çështja nuk ka përfunduar në të gjitha shkallët e gjykimit prej gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, Gjykata është mjeti i fundit ligjor efektiv për realizimin e të drejtave kushtetuese, si dhe është kompetente për të marrë në shqyrtim këtë çështje në themel, pasi është provuar se mjetet e tjera juridike në dispozicion nuk janë efektive.

8.3. Së drejtës së lirisë së mendimit, ndërgjegjes e fesë, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit, pasi autoritetet shtetërore me mosveprimin e tyre, duke mos e klasifikuar si bashkësi fetare një komunitet që ka ekzistuar në Shqipëri prej rreth 100 vjetësh, kanë cenuar lirinë e ndërgjegjes dhe besimit, barazinë në trajtimin e komuniteteve fetare, duke e diskriminuar atë, si dhe lirinë e tubimit. Mungesa e vullnetit nga ana e Kryeministrisë për të hyrë në një marrëveshje me kërkuesen përbën shkelje të neneve 10, 24 dhe 46 të Kushtetutës, si dhe të neneve 9, 11 dhe nenit 1, të protokollit nr. 12 të KEDNJ-së. Nga këto mosveprime, kërkueses i kanë ardhur pasoja financiare lidhur me përjashtimin nga taksa të ndryshme, pasoja të tjera, siç është vendosja në një dritë të pafavorshme

në sytë e opinionit publik dhe pengimi për sigurimin e ndihmës shpirtërore në institucionet e vuajtjes së dënimeve penale, duke i kufizuar në këtë mënyrë të drejtat dhe liritë e saj kushtetuese.

9. ***Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave***, në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar si vijon:

9.1. *Për legjitimimin e palës kërkuese dhe shterimin e mjeteve juridike efektive në dispozicion* rezulton se pretendimet për cenimin e së drejtës për mjete juridike efektive dhe së drejtës së besimit fetar të lidhur me parimin e mosdiskriminimit nuk duhet të merren në shqyrtim, sepse kërkuesja nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion.

9.2. *Për pretendimin për cenimin e së drejtës për t'u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm* nuk rezulton që pretendimi të jetë ngritur në nivel kushtetues. Mosveprimi i Gjykatës Administrative të Apelit lidhet me situatën ku gjendet aktualisht sistemi gjyqësor si pasojë e reformës në drejtësi. Çështja nuk hyn tek ato të cilat kërkojnë vëmendje të posaçme dhe mund të kenë përparësi në shqyrtim, si dhe nuk ka pasur sjellje të palëve që të kenë ndikuar në vonesa, ndërkohë që sjellja e autoriteteve gjyqësore ka qenë korrekte.

9.3. *Për cenimin e të drejtave konventore e kushtetuese dhe pasojat e ardhura kërkueses* rezulton se pasojat e renditura nga kërkuesja nuk sjellin shkeljen e asnjë të drejte kushtetuese. Këto pretendime të natyrës substanciale mund të bëhen objekt gjykimi vetëm pasi të përfundojë gjykimi i themelit të çështjes në të gjitha shkallët e juridiksionit gjyqësor. Këshilli i Ministrave nuk rezulton të ketë heshtur ose të ketë refuzuar ndonjë kërkesë, përkundrazi është angazhuar me përgjigjen e kthyer Avokatit të Popullit.

9.4. *Për kuadrin ligjor në fuqi*, marrëdhëniet mes shtetit dhe bashkësive fetare rregullohen nga ligji dhe mbi këtë bazë është krijuar në vitin 1999 edhe Komiteti Shtetëror për Kultet, me qëllim bashkërendimin e marrëdhënieve midis tyre. Nga aktet e dosjes gjyqësore nuk rezulton që ky komitet të ketë dhënë një mendim i cili konfirmon njohjen e misionit fetar të kërkueses, pasi kuadri ligjor i zbatueshëm nuk parashikon që shteti duhet të shprehet me anë të organeve të tij publike në mënyrë detyruese për pretendimet për t'u njohur si bashkësi fetare.

10. ***Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit*****,** në mënyrë të përmbledhur, ka parashtruar si vijon:

10.1. Për legjitimimin e palës kërkuese dhe shterimin e mjeteve juridike efektive në dispozicion rezulton se pretendimet për cenimin e së drejtës për mjete juridike efektive dhe së drejtës së besimit fetar të lidhur me parimin e mosdiskriminimit nuk duhet të merren në shqyrtim, sepse kërkuesja nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion.

10.2. Për pretendimin e cenimit të së drejtës për t'u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm nuk rezulton që pretendimi të jetë ngritur në nivel kushtetues. Mosveprimi i Gjykatës Administrative të Apelit lidhet me situatën ku gjendet aktualisht sistemi gjyqësor si pasojë e reformës në drejtësi. Çështja nuk hyn tek ato të cilat kërkojnë vëmendje të posaçme dhe mund të kenë përparësi në shqyrtim, si dhe nuk ka pasur sjellje të palëve që të kenë ndikuar në vonesa, ndërkohë që sjellja e autoriteteve gjyqësore ka qenë korrekte.

10.3. Lidhur me cenimin e të drejtave konventore e kushtetuese dhe pasojat e ardhura kërkueses rezulton se pasojat e renditura nga kërkuesja nuk sjellin shkeljen e asnjë të drejte kushtetuese. Këto pretendime të natyrës substanciale mund të bëhen objekt gjykimi vetëm pasi të përfundojë gjykimi i themelit të çështjes në të gjitha shkallët e juridiksionit gjyqësor. Këshilli i Ministrave nuk rezulton të ketë heshtur ose të ketë refuzuar ndonjë kërkesë, përkundrazi është angazhuar me përgjigjen e kthyer Avokatit të Popullit.

10.4. Për kuadrin ligjor në fuqi, marrëdhëniet mes shtetit dhe bashkësive fetare rregullohen nga ligji dhe mbi këtë bazë është krijuar në vitin 1999 edhe Komiteti Shtetëror për Kultet, me qëllim bashkërendimin e marrëdhënieve midis tyre. Nga aktet e dosjes gjyqësore nuk rezulton që ky komitet të ketë dhënë një mendim i cili konfirmon njohjen e misionit fetar të kërkueses, pasi kuadri ligjor i zbatueshëm nuk parashikon që shteti duhet të shprehet me anë të organeve të tij publike në mënyrë detyruese për pretendimet për t'u njohur si bashkësi fetare.

III
Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimimin e kërkueses

11. Çështja e legjitimimit *(locus standi)* është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pikat 1, shkronja "i" dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71, të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a, të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuara në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, shterimin e mjeteve juridike efektive, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

12. Në këtë këndvështrim, Gjykata çmon se kërkuesja legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor ndaj të cilit ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

13. Një kriter tjetër është *shterimi i mjeteve juridike efektive*, i parashikuar nga neni 131, pika 1, shkronja "f", i Kushtetutës dhe neni 71/a, pika 1, shkronja "a", i ligjit nr. 8577/2000, që kërkon shfrytëzimin në rrugë normale të mjeteve juridike efektive, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe të frytshme për një çështje konkrete *(shih vendimet nr. 6, datë 15.2.2024; nr. 64, datë 30.11.2023, të Gjykatës Kushtetuese)*. Për sa u takon kërkesave për konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, Gjykata, pas ndryshimeve që iu bënë KPC-së me ligjin nr. 38/2017, ka mbajtur qëndrimin se legjislacioni në fuqi parashikon mjete juridike që i ofrojnë individit rezultate konkrete për rivendosjen e kësaj të drejte kushtetuese. Në këtë kuptim, individi duhet t'u drejtohet gjykatave të zakonshme në përputhje me parashikimet e KPC-së dhe vetëm pasi të ketë shteruar garancitë e mbrojtjes që i ofrohen nga juridiksioni i zakonshëm gjyqësor, mund të vërë në lëvizje gjykimin kushtetues *(shih vendimet nr. 68, datë 7.12.2023; nr. 46, datë 3.10.2023; nr. 2, datë 17.2.2022, të Gjykatës Kushtetuese)*.

14. Për sa u takon pretendimeve për cenimin e së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm nga ana e Gjykatës së Lartë, Gjykata konstaton se kërkuesja e ka përmbushur kriterin e shterimit të mjeteve juridike, sepse e ka paraqitur ankimin kushtetues individual pasi ka përdorur edhe kërkesën për përshpejtim drejtuar Gjykatës së Lartë, e cila e ka refuzuar kërkesën e saj. Ndërkohë për pretendimin për cenimin e parimit të paanshmërisë, ky pretendim lidhet me gjykimin në Gjykatë të Lartë, ndaj kërkuesja nuk ka mjet tjetër në dispozicion për rivendosjen e së drejtës së pretenduar të cenuar përveç ankimit kushtetues individual.

15. Gjykata vëren se kërkuesja ka pretenduar, ndër të tjera, cenimin e së drejtës për mjete juridike efektive, si dhe cenimin e së drejtës së lirisë së mendimit, ndërgjegjes e fesë, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit. Gjykata vëren se, në thelb, nëpërmjet ankimit kushtetues individual kërkuesja pretendon që legjislacioni shqiptar nuk ka një kuadër rregullator për fushën, si dhe faktin se asaj i shkelet një e drejtë substanciale si ajo e besimit, duke u trajtuar në mënyrë të pabarabartë në raport me besime të tjera fetare. Në pretendimet e saj, ajo, gjithashtu, sjell në vëmendje faktin se edhe pse çështja nuk ka përfunduar në të gjitha shkallët e gjykimit prej gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, Gjykata është mjeti i fundit ligjor efektiv për realizimin e të drejtave kushtetuese, si dhe është kompetente për të marrë në shqyrtim këtë çështje në themel, pasi është provuar se mjetet e tjera juridike në dispozicion nuk janë efektive.

16. Këshilli i Ministrave dhe Avokatura e Shtetit për këtë fakt kanë parashtruar të njëjtat argumente, se pretendimet për cenimin e së drejtës për mjete juridike efektive dhe së drejtës së besimit fetar të lidhur me parimin e mosdiskriminimit nuk duhet të merren në shqyrtim, sepse kërkuesja nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion.

17. Gjykata vëren se kërkuesja nuk ka arritur të provojë faktin se mjetet juridike në dispozicion nuk janë efektive për zgjidhjen e pretendimeve të saj. Për sa më sipër, lidhur me pretendimet e kërkueses për cenimin e së drejtës për mjete juridike efektive, si dhe të së drejtës kushtetuese të lirisë së mendimit, ndërgjegjes e fesë, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit, kjo e fundit nuk ka shteruar mjetet juridike në dispozicion. Kjo do të thotë se kërkuesja ka ende mjete juridike efektive në dispozicion për mbrojtjen e interesave të saj gjatë gjykimit të çështjes në dy shkallët e tjera të gjyqësorit, përfshirë më pas edhe mbrojtjen kushtetuese në këtë Gjykatë. Ndaj, Gjykata vlerëson se këto pretendime nuk mund të merren në shqyrtim.

18. Gjykata konstaton se kërkuesja legjitimohet edhe *ratione temporis*, në kuptim të përmbajtjes së nenit 71/a, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, pasi jo vetëm shkelja është vazhduese, por edhe vendimi i kundërshtuar, ai i Gjykatës së Lartë, mban datën 4.4.2024, ndërsa kërkesa është paraqitur në Gjykatë në datën 19.7.2024, pra brenda afatit ligjor 4-mujor.

19. Në lidhje me legjitimimin *ratione materiae*, Gjykata vëren se kërkuesja ka pretenduar cenimin e së drejtës për t'u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm dhe cenimin e parimit të paanshmërisë. Për sa i takon këtij të fundit kërkuesja ka pretenduar se gjyqtarja A. A., që ka dhënë vendimin e rrëzimit të kërkesëpadisë në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, ka qenë edhe pjesë e Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë që ka rrëzuar kërkesën për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm gjykuar pranë asaj gjykate.

20. E drejta për një gjykatë të paanshme nënkupton mungesën e paragjykimeve nga gjyqtarët në lidhje me çështjen e shtruar përpara tyre dhe që ata të mos veprojnë në mënyrë të tillë që të ndihmojnë interesat e njërës prej palëve *(shih vendimet nr. 49, datë 16.10.2023; nr. 38, datë 15.10.2007, të Gjykatës Kushtetuese)*. Respektimi i parimit të paanshmërisë duhet të verifikohet duke aplikuar testin subjektiv, që ka të bëjë me verifikimin e bindjes ose interesit personal të një gjyqtari në një çështje të caktuar dhe testin objektiv, me të cilin shqyrtohet nëse gjyqtari ka ofruar garanci procedurale të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim legjitim të anshmërisë *(shih vendimet nr. 49, datë 16.10.2023; nr. 11, datë 2.4.2008; nr. 23, datë 4.11.2008, të Gjykatës Kushtetuese)*. Gjykata ka theksuar se pjesëmarrja e të njëjtëve gjyqtarë në dy vendimet e dhëna për rrethana të ndryshme të çështjes, nuk krijon dyshim të justifikuar për mosrespektimin e parimit të gjykimit nga një gjykatë e paanshme *(shih vendimin nr. 6, datë 2.3.2018; nr. 22, datë 20.5.2013, të Gjykatës Kushtetuese)*.

21. Në rastin konkret, duke pasur parasysh karakteristikat e secilit vendim, ku ai i Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë lidhet me themelin e çështjes, ndërkohë që vendimi i dhënë nga Kolegji Administrativ lidhet me kohëzgjatjen e shqyrtimit të çështjes në Gjykatën Administrative të Apelit, Gjykata vëren se pjesëmarrja e gjyqtares A. A. në këto dy gjykime nuk përbën cenim të parimit të paanshmërisë. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se përderisa çështjet, në shqyrtimin e të cilave ka marrë pjesë gjyqtarja, kanë objekt të ndryshëm, ato nuk krijojnë dyshime për cenimin e parimit të paanësisë gjatë procesit gjyqësor. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se ky pretendim i kërkueses është haptazi i pabazuar.

22. Për sa i takon pretendimit për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm të çështjes së saj të regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit, në referim të neneve 42 dhe 131, pika 1, shkronja "f", të Kushtetutës, ai përfshihet në juridiksionin kushtetues dhe do të analizohet në vijim.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për cenimin e së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm

23. Kërkuesja ka pretenduar konstatimin e cenimit të së drejtës kushtetuese për proces të rregullt ligjor si rezultat i refuzimit nga institucionet shtetërore dhe gjyqësore të trajtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm. Sipas saj, autoritetet shtetërore për vite me radhë nuk i kanë trajtuar kërkesat e ligjshme për çështjen, duke mos i kthyer përgjigje dhe duke mos bashkëpunuar për kërkesat e vazhdueshme. Për sa u takon autoriteteve gjyqësore, konkretisht Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka vendosur në kundërshtim me praktikën e konsoliduar të GJEDNJ-së duke mos e pranuar kërkesën e saj për konstatimin e cenimit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, ndërkohë që çështja është në pritje të gjykimit në Gjykatën Administrative të Apelit për më shumë se dy vjet

dhe ndërkohë që kanë kaluar rreth tre vjet e gjysmë nga nisja e procedurave gjyqësore. Gjithashtu, për sa i takon çështjes së përshpejtimit, rezulton se, sipas saj, çështja nuk paraqet kompleksitet, sjellja e saj ka qenë korrekte, ndërsa për sa i takon sjelljes së autoriteteve rezulton se argumentet e Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë nuk janë në harmoni me standardet e vendosura nga GJEDNJ-ja dhe vetë Gjykata dhe për sa u takon pasojave të ardhura, vonesat në gjykim pengojnë rivendosjen e të drejtave kushtetuese të shkelura.

24. Subjektet e interesuara, Këshilli i Ministrave dhe Avokatura e Shtetit, kanë prapësuar se pretendimi i kërkueses është i pabazuar, pasi nuk rezulton që ajo ta ketë ngritur këtë pretendim në nivel kushtetues. Mosveprimi i Gjykatës Administrative të Apelit duhet të shihet nën dritën e rrethanave konkrete në të cilat ndodhet aktualisht sistemi gjyqësor, si reforma në drejtësi dhe ngarkesa individuale e gjyqtarit relator. Për sa i takon interesit të kërkueses rezulton se kjo çështje nuk hyn tek ato të cilat kërkojnë vëmendje të posaçme dhe mund të kenë përparësi në shqyrtim, siç janë çështjet që lidhen me pensionet, kujdestarinë etj. Gjithashtu, nuk ka pasur sjellje të palëve që të kenë ndikuar në vonesa, si dhe sjellja e autoriteteve gjyqësore ka qenë korrekte referuar ngarkesës së gjyqtarit relator të çështjes dhe faktit që çështja e kërkueses është regjistruar në apel në vitin 2022, ndërkohë që ajo gjykatë po shqyrton çështje të regjistruara në vitin 2017.

25. Neni 42 i Kushtetutës parashikon, ndër të tjera, se kushdo për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese dhe ligjore ka të drejtën e një gjykimi brenda një afati të arsyeshëm. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka vlerësuar se kohëzgjatja e gjykimit, normalisht, llogaritet nga momenti i fillimit të procesit gjyqësor deri në dhënien e vendimit dhe se në kohëzgjatjen e përgjithshme të gjykimit nuk përjashtohen vonesat e shkaktuara nga zbatimi i reformës në drejtësi, pasi barra e këtyre vonesave nuk duhet të zhvendoset tek palët ndërgjyqëse *(shih vendimet nr. 57, datë 17.9.2024; nr. 2, datë 17.2.2022; nr. 33, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese)*.

26. Gjykata vëren se çështja e kërkueses është e natyrës administrative dhe ka të bëjë me detyrimin e organit publik për të marrë në shqyrtim kërkesën e saj që pretendohet se është paraqitur në datën 12.3.2021. Procesi gjyqësor është vënë në lëvizje përmes padisë së paraqitur nga kërkuesja, që është depozituar në gjykatën e shkallës së parë në datën 22.6.2021 dhe deri më sot nuk ka ende një zgjidhje përfundimtare nga gjykatat e zakonshme për të gjitha kërkimet e padisë. Mbi bazën e ankimit të kërkueses, çështja është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit në datën 31.5.2022 dhe deri në datën 19.2.2025, nuk ka ende një datë të planifikuar për gjykim nga gjyqtari relator. Pra, ndonëse kanë kaluar rreth 4 vjet nga paraqitja e pretenduar e kërkesës pranë organit publik dhe rreth 3 vjet e 9 muaj nga paraqitja e kërkesëpadisë, ende nuk ka një vendimmarrje për çështjen.

27. Lidhur me afatet e gjykimit të mosmarrëveshjeve administrative, Gjykata evidenton se neni 48, i ligjit nr. 49/2012, parashikon afatin 30-ditor për shqyrtimin e çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit, ndërsa KPC-ja, me ndryshimet e vitit 2017, në grupin e rregullave për mjetet e ankimit për konstatimin e shkeljeve të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm, ka përcaktuar afatin 1-vjeçar për përfundimin e gjykimit administrativ në shkallë të dytë (neni 399/2, pika 1, shkronja "a")

28. Duke analizuar rrethanat e mësipërme, Gjykata konstaton se gjykimi i çështjes së kërkueses në tërësi ka tejkaluar afatet ligjore. Në këto rrethana, për të vlerësuar nëse tejzgjatja e afatit është e paarsyeshme, pra nëse kërkueses i është cenuar e drejta kushtetuese për proces të rregullt në këtë aspekt, Gjykata do të analizojë rrethanat e veçanta të çështjes konkrete dhe kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese që lidhen me: i. sjelljen e kërkueses; ii. kompleksitetin e çështjes; iii. sjelljen e autoriteteve; iv. rëndësinë e asaj çfarë rrezikon kërkuesja *(shih vendimet nr. 65, datë 2.10.2024; nr. 68, datë 7.12.2023; nr. 13, datë 26.5.2022, të Gjykatës Kushtetuese)*.

29. Për sa i takon *sjelljes së kërkueses*, merr rëndësi të analizohen rrethanat nëse ajo ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale, duke shfaqur ose jo interes të vazhdueshëm për gjykimin e çështjes brenda një afati sa më të përshtatshëm për të dhe nëse është bërë shkak ose ka shkaktuar vonesa në këtë drejtim (*shih vendimet nr. 6, datë 16.2.2023; nr. 37, datë 5.11.2021; nr. 35, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Lidhur me sjelljen e kërkueses, ajo ka qenë në përputhje me të drejtat procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë shkak ose të ketë shkaktuar vonesa në këtë drejtim, përkundrazi nuk e ka humbur interesin, madje e ka shfaqur atë në mënyrë të pandërprerë, duke kërkuar përshpejtimin e çështjes, fakt ky i pranuar edhe nga Gjykata e Lartë në vendimin e saj.

31. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se lidhur me vlerësimin e kriterit të *kompleksitetit të çështjes* marrin rëndësi të gjitha aspektet e saj, përfshirë objektin, faktet e kundërshtuara, volumin dhe natyrën e provave, llojin dhe ndërthurjen e ligjeve të zbatueshme, si dhe numrin e palëve pjesëmarrëse në proces. Kohëzgjatja e konsiderueshme e gjykimit mund të justifikohet nga kompleksiteti i çështjes, pasi balancohet nga parimi i administrimit të përshtatshëm të drejtësisë *(shih vendimet nr. 46, datë 3.10.2023; nr. 6, datë 16.2.2023; nr. 13, datë 26.5.2022, të Gjykatës Kushtetuese).*

32. Për sa i takon këtij kriteri, Gjykata vëren se çështja ka në objektin e saj detyrimin e organit shtetëror për fillimin e një procedure administrative. Gjykimi në shkallën e parë është zhvilluar në seancë gjyqësore publike dhe krahas kërkueses në gjykim janë thirrur si palë ndërgjyqëse Kryeministria (përfaqësuar nga Avokatura e Shtetit), Këshilli i Ministrave, Komiteti Shtetëror për Kultet, si dhe Avokati i Popullit për dhënien e një *amicus curiae*. Gjykata Administrative e Shkallës së Parë e ka përfunduar gjykimin brenda 6 muajve dhe ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë dhe pushimin e saj për një nga kërkimet. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se çështja e kërkueses nuk paraqitet komplekse në atë masë që të justifikojë kohëzgjatjen e shqyrtimit të saj rreth 2 vjet e 9 muaj në shkallë të dytë.

33. Lidhur me *sjelljen e autoriteteve*, në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së vendosin detyrimin për organizimin e sistemit ligjor në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për proces të rregull ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në përmbushje të këtyre detyrimeve, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme *(shih vendimet nr. 25, datë 11.5.2023; nr. 6, datë 16.2.2023; nr. 2, datë 17.2.2022, të Gjykatës Kushtetuese)*.

34. Në lidhje me këtë kriter, Gjykata konstaton se ankimi në çështjen e kërkueses është në pritje për shqyrtim prej rreth 2 vjetësh e 9 muajsh në Gjykatën Administrative të Apelit. Ai i është caktuar me short pesë gjyqtarëve, konkretisht në datat 31.5.2022, 16.3.2023, 19.9.2023, 12.1.2024 dhe 13.11.2024, për shkak të organizimit të brendshëm të punës në atë gjykatë.

35. Pavarësisht kësaj, përveç organizimit të shorteve dhe lëvizjes së çështjes nga njëri gjyqtar relator tek tjetri, nuk rezulton të jenë kryer veprime të tjera me çështjen. Ndërkohë, Gjykata e Lartë ka rrëzuar kërkesën për konstatimin e shkeljes, duke vlerësuar se gjykata e apelit është në pamundësi objektive, për shkak të ngarkesës së madhe që ajo gjykatë ka. Gjithashtu, Gjykata vëren se referuar shkronjës "i", të pikës 3.1, të vendimit nr. 78, datë 30.5.2019, të Këshillit të Lartë Gjyqësor "*Për kalendarin e shqyrtimit të çështjeve në gjykatën e apelit*", përcaktohet se çështjet që paraqesin interes publik duhet të shqyrtohen me përparësi. Gjykata e Lartë në këtë rast nuk ka arsyetuar se përse çështja e kërkueses nuk përfshihet në këtë kategori, ndonëse ajo ka parashtruar se çështja në fjalë lidhet me të drejtën e besimit fetar që ushtrohet nga një numër besimtarësh të saj.

36. Gjykata konstaton se në datën 31.5.2022, kur çështja e kërkueses është regjistruar, Gjykata Administrative e Apelit ishte nën organikën e saj, kishte në përbërje 11 gjyqtarë nga 13 gjyqtarë gjithsej. Ndërkohë që aktualisht ajo gjykatë është me organikë të plotësuar, 13 gjyqtarë dhe në atë gjykatë janë duke u shqyrtuar çështjet e regjistruara në vitin 2018 dhe ato me përshpejtim gjykimi mbi kërkesën e palëve, ndërsa janë në pritje për shqyrtim 79 çështje të ngjashme me atë të kërkueses. Gjyqtari relator, të cilit i është caktuar për shqyrtim së fundmi çështja e kërkueses, ka për shqyrtim 2024 çështje gjyqësore, ndërkohë që nuk rezulton që ndonjë nga relatorët të ketë kryer ndonjë veprim me dosjen. Gjithashtu, për më tepër, Gjykata evidenton se kërkuesja pretendon se ka paraqitur kërkesë në datën 12.3.2021, për të cilën nuk ka marrë përgjigje nga organet publike, duke iu drejtuar më pas Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë.

37. Bazuar në treguesit e mësipërm, Gjykata vlerëson se kohëzgjatja e gjykimit të çështjes së kërkueses lidhet me ngarkesën në Gjykatën Administrative të Apelit shkaktuar nga ngarkesa në atë

gjykatë si pasojë edhe e zbatimit të reformës në drejtësi. Në këtë drejtim, Gjykata thekson në mënyrë të përsëritur se pavarësisht rëndësisë dhe përfitimeve që sjellin reformat në sektorin e drejtësisë, ligjvënësi ka për detyrë të marrë masat dhe të gjejë mjetet e duhura për ndryshimin e gjendjes faktike, me qëllim që ligjet të zbatohen dhe gjykatat e të gjitha niveleve të funksionojnë normalisht *(shih vendimet nr. 2, datë 17.2.2022; nr. 37, datë 5.11.2021; nr. 35, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese)*. Duke i analizuar treguesit e mësipërm, Gjykata çmon se vonesa tërësore prej rreth 3 vjetësh e 9 muajsh që nga paraqitja e kërkesëpadisë, nga të cilat 2 vjet e 9 muaj në Gjykatën Administrative të Apelit dhe me rreth 1 viti e 9 muaj shkelje mbi afatin e arsyeshëm, është rrjedhojë e sjelljes së gjykatave.

38. Në lidhje me *atë çfarë rrezikon kërkuesja* në procesin gjyqësor, Gjykata ka pohuar se disa kategori çështjesh, për shkak të natyrës së tyre, kërkojnë përshpejtim të posaçëm të gjykimit. Disa çështje që lidhen me interesa "vetjakë e jetësorë" nevojitet të trajtohen me përparësi dhe shpejtësi të veçantë. Lista e këtyre çështjeve nuk mund të jetë shteruese dhe kriteri i interesit të kërkueses në proces verifikohet nga Gjykata rast pas rasti (*shih vendimet nr. 6, datë 16.2.2023; nr. 35, datë 1.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese*).

39. Kërkuesja e lidh interesin e saj për gjykimin brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata Administrative e Apelit edhe me ndikimin dhe ndjeshmërinë që çështja paraqet për anëtarët e komunitetit fetar që ajo përfaqëson. Gjithashtu, kërkuesja pretendon se me lidhjen e marrëveshjes do të mund të përfitojë edhe nga lehtësirat financiare dhe jo vetëm, që përcaktohen nga ligji nr. 10140/2009. Në këtë kontekst, duke mbajtur në konsideratë të drejtën e besimit fetar dhe individët që preken nga gjykimi i çështjes së themelit, të cilët nga kërkuesja paraqiten si komunitet, Gjykata çmon se është i rëndësishëm interesi i kërkueses që rrezikohet nga vonesa.

40. Në këndvështrim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se në rrethanat e rastit konkret kohëzgjatja tërësore e shqyrtimit të çështjes së kërkueses në raport me rëndësinë e asaj çfarë rrezikon ajo ka tejkaluar një kufi kohor të arsyeshëm në aspektin kushtetues. Po ashtu, Gjykata çmon se edhe vlerësimi i kryer nga Gjykata e Lartë nuk është në përputhje me Kushtetutën, për rrjedhojë vendimi i saj për rrëzimin e kërkesës për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave të gjykimit duhet të shfuqizohet. Gjykimi përtej afatit të arsyeshëm, bazuar vetëm në faktin se shteti ka dështuar të marrë masa efikase, nuk mund të përligjë cenimin e të drejtave kushtetuese të individëve, në kushtet kur mbingarkesa në gjykata tashmë është një situatë e njohur dhe e zgjatur në kohë, e cila nuk varet nga individët dhe nuk mund të rëndojë mbi ta.

41. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkueses për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor, si pasojë e mosshqyrtimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata Administrative e Apelit, është i bazuar, sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa pranohet pjesërisht. Po kështu, bazuar në nenin 81, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000 dhe duke mbajtur në konsideratë volumin e punës së Gjykatës Administrative të Apelit, numrin e çështjeve të ngjashme dhe ngarkesën e gjyqtarit relator, Gjykata çmon se duhet urdhëruar përfundimi i gjykimit të çështjes së kërkueses brenda 6 muajve.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës, si dhe neneve 72 e vijues, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin e pjesshëm të kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2024-1360, datë 4.4.2024, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë.
3. Konstatimin e cenimit të së drejtës për një gjykim brenda afatit të arsyeshëm.

4. Detyrimin e Gjykatës Administrative të Apelit të gjykojë çështjen e kërkueses brenda 6 (gjashtë) muajve nga hyrja në fuqi e këtij vendimi.[1]

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 4.3.2025.

Shpallur më 4.4.2025.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahimi, Ilir Toska, Sonila Bejtja, Sandër Beci, Marjana Semini

[1] Votoi kundër afatit 6-mujor për shqyrtimin e çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit, gjyqtari Ilir Toska.